

www.kalir.co.il

מאגר מידע

חיים קליר ושות' משרד עורכי דין

בית שרבט, רח' קויפמן 4 ת.ד. 50092, תל אביב 61500
טלפון: 03-5176626 פקס: 03-5177078
דואר אלקטרוני: office@kalir.co.il

**דע את זכויותיך
המדריך לנפגעי תאונות דרכים
מהדורת יוני 2018**

מידע נוסף על תביעות ביטוח ונזיקין וכן ייעוץ משפטי
מקוון ניתן לקבל באתר משרדנו בכתובת:
www.kalir.co.il ובטלפון: 03-5176626

©2018 חיים קליר ושות', המדריך לנפגעי תאונות דרכים

מוקדש לְהורֵינוּ אהובֵינוּ:

רבקה ומשה אסתר וקלאמן זכרם לברכה

נושאי המדריך:

עמוד	הנושא
3	מטרת המדריך
4	אתרנו באינטרנט, מי אנחנו ודרכי התקשורת עמנו
9	נפגעי תאונות דרכים הזכאים לפיצויים
10	כלי רכב וסוגי השימוש ברכב המזכים בפיצויים
23	את מי תובעים
28	נפגעי תאונות דרכים שאינם זכאים לפיצויים
31	זכויות הנפגע כלפי גורמים אחרים
33	נפגע תאונת דרכים בדרך לעבודה אליה וממנה
37	זכויות הנפגע בביטוחים פרטיים
38	נזקי גוף שעבורם משולמים פיצויים
39	המומחה הרפואי הממונה – חשיבותו
41	חישוב הפיצויים לפי ראשי הנזק
45	אגרת בית המשפט
עצות מעשיות לנפגע בתאונת דרכים	
45	רישום פרטי המעורבים בתאונה וקבלת אישור משטרה
46	הקפדה על קבלת טיפול ותיעודו
48	איסוף מידע ומסמכים לצרכי המשפט
50	התמודדות עם חוקרים של חברת הביטוח
53	הזכות למידע ומסמכים שבידי חברת הביטוח
55	הזכות למידע ומסמכים שבידי מוסדות ורשויות
57	המלצות לנפגע בנוגע לבדיקת פוליגרף
60	המלצות לנפגע בנוגע להצעות פשרה
62	מתי להגיש את התביעה לבית המשפט, התיישנות
64	השכר שעורך הדין רשאי לקחת

מטרת המדריך

הפגיעה בתאונת דרכים, היא טראומתית וכרוכה, בנוסף לפגיעה הגופנית והנפשית, גם בפגיעה כלכלית.

כדי להקל עליך, הנפגע, בשעה קשה זו, הכנו מדריך המפרט את זכויותיך העיקריות ואת המידע והמסמכים הדרושים למימוש זכויותיך.

מטרתו של המדריך לאפשר לך לקבל פיצויים שיאפשרו לך שיקום מלא, והמשך החיים, חרף הפגיעה בתאונה, ללא חסרון כיס כלשהו, וברווחה.

לשם הזהירות, אנו נאלצים להדגיש, כי המידע המובא במדריך זה הוא בסיסי וראשוני. הייעוץ הקונקרטי יינתן על ידינו רק לאחר בחינת מלוא נסיבות האירוע והפגיעה.

לצורך זה, דלתנו פתוחה בפניך בכל שאלה, באמצעות פגישה אישית במשרדנו, או בטלפון 03-5176626, או בטלפון הסלולארי 054-4400005, או דרך מדור ייעוץ משפטי באתר משרדנו בכתובת www.kalir.co.il.

הפניות לייעוץ ופגישות הייעוץ אינן כרוכות בתשלום.

מידע שוטף באתר משרדנו באינטרנט

את החומר הכלול בחוברת זו וגם פסקי דין, סקירות, חוות דעת ומאמרים רבים נוספים בתחום הפיציניים לנפגעי תאונות דרכים ובתחומי ביטוח ונזיקין נוספים, תוכלו למצוא באתר האינטרנט של משרדנו המצוי בכתובת www.kalir.co.il.

אתר משרדנו הינו אתר מומלץ באוניברסיטאות, במכללות ובאתרי עיתונות, משפט, ביטוח, רפואה ועוד. גם שופטים משבחים את האתר, את יושרו המקצועי ומודים כי הוא משמש כלי עזר בפסיקותיהם.

אנו מזמינים אותך להצטרף, ללא תמורה, למנויי האתר ולקבל עדכונים שוטפים, לכתובת הדואר האלקטרוני שלך. הרישום נעשה באתר תחת "רישום לעדכונים".

אם מטרידה אותך שאלה משפטית, או רצונך בהדרכה במימוש זכויותיך, אנו עומדים לרשותך באמצעות מדור **ייעוץ משפטי** שבאתר, או בטלפון 03-5176626 או בטלפון הסלולארי 054-4400005.

כמובן נשמח גם לארח אותך לפגישה אישית במשרדנו. הפניות לייעוץ ופגישות הייעוץ אינן כרוכות בתשלום.

אודות משרדנו

משרדנו הוקם בשנת 1983. צוות משרדנו נבנה במהלך השנים מעורכי דין, שהחלו את דרכם המקצועית במשרד וקבלו בו את הכשרתם בתחום הביטוח והנזיקין.

הלקוחות באים אלינו רק בזכות שירות מקצועי ומסור. מעולם לא קבלנו עבודה בשל קשרים אישיים, פוליטיים ואחרים. משרדנו מתמחה בייצוג והופעה בכל תחומי הביטוח והנזיקין ובכל בתי המשפט: בתביעות לתגמולי ביטוח חיים, אובדן כושר עבודה, נכות, פנסיה, סיעוד, תאונות אישיות, מחלות, הוצאות רפואיות.

בתביעות לתגמולי ביטוח עסקים, יהלומים, רכב, דירה, חו"ל. בתביעות פיצויים עבור תאונות דרכים, תאונות עבודה, רשלנות רפואית, רשלנות מקצועית, תאונות ספורט, פגיעות ממוצרים פגומים, תאונות תלמידים, נשיכות כלבים, תקיפות והטרדות מיניות.

בתביעות פיצויים עבור ליקויי בנייה, אחריות מקצועית של מהנדסים, רואי חשבון, סוכני נסיעות ותיירות, סוכני ביטוח, חקלאים, עורכי דין.

בתביעות הכרה בנכי צה"ל, נפגעי פעולות איבה, ביטוח לאומי ושאר רשויות המדינה.

יועצים רפואיים

במשרדנו יועצים רפואיים. אנו מעודדים את לקוחותינו לקבל ייעוץ וסיוע לשם הבנת המסמכים הרפואיים ודרך הצגת פגיעותיהם בפני הוועדות הרפואיות. שירות זה הוא חלק בלתי נפרד מהטיפול בתיק הלקוח וניתן ללא תמורה.

דרכי ההתקשרות עם משרדנו

משרדנו ממוקם בקומה 7 בבית שרבט, רחוב קויפמן 4 ת.ד. 50092 תל אביב 61500.

המשרד פתוח רצוף משעה שמונה בבוקר ועד שעה שבע בערב.

צוות משרדנו יעמוד לרשותך בכל עת למתן תשובות מיידיות בטלפון 03-5176626, או בפקס 03-5177078.

בכל מקרה, אל תהסס לפנות אל עו"ד חיים קליר בסלולארי 054-4400005, או אל מנהלת משרדנו, עו"ד יעל אברהם בטלפון: 03-5176626.

המען לדברי דואר ולהמצאת כתבי בית דין הוא בבית שרבט, רחוב קויפמן 4 ת.ד. 50092 תל אביב 61500. מספר הטלפון למשלוח פקסים הוא 03-5177078.

דרכי ההתקשרות בדואר אלקטרוני

כתובת הדואר האלקטרוני של משרדנו היא:
office@kalir.co.il. מחמת הזהירות נציין כי כתובת זו אינה
משמשת להמצאת כתבי בית דין ומסמך שיישלח בדואר
אלקטרוני לא ייחשב כאילו אכן התקבל.

מדריך לנפגעי תאונות דרכים

שלוש הערות מקדימות:

- במדינת ישראל רק פסקי הדין של בית המשפט העליון מהווים תקדים מחייב. לכן דרגתו של בית המשפט צוינה במדריך, רק כאשר מדובר בפסק דין של העליון.
- במדריך מובאות הלכות מתוך פסקי דין של בתי המשפט המחוזיים והשלום, אשר כוחם בהגיונם. מפאת קוצר היריעה לא הובאה מלוא קשת חילוקי הדעות בין השופטים בכל סוגיה. קיימים לעיתים פסקי דין אחרים והפוכים. אלה מובאים בהרחבה באתר האינטרנט של משרדנו בכתובת: www.kalir.co.il.
- הסכומים הנקובים במדריך נכונים לחודש ינואר 2018.

נפגעי תאונות דרכים הזכאים לפיצויים

נוסע, נהג, או הולך רגל, שנפגע בתאונת דרכים, זכאי לפיצויים עבור נזקי גופו ונפשו, על פי חוק מיוחד, הקרוי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה - 1975, שנהוג לכנותו בקצרה "חוק הפלת"ד".

הזכאות המיוחדת לפי חוק הפלת"ד, באה בנוסף לזכותו של הנפגע מכוח ביטוחים פרטיים שרכש בעצמו, או שנרכשו לטובתו (על ידי מעביד, למשל), כגון: ביטוחי חיים, מנהלים, אובדן כושר עבודה, תאונות אישיות.

גם **בן משפחה** שניזוק נפשית עקב פגיעת קרובו בתאונה, זכאי לפיצויים בהתמלא 4 תנאים:

- התובע הוא הורהו, ילדו, או בן זוגו של הנפגע.
- התובע התרשם מנזקי התאונה מכלי ראשון, באמצעות הראיה או השמיעה.
- הנזק הנפשי נגרם בקרבת מקום וזמן לתאונה, באמבולנס, או בבית החולים, אליו פנה הנפגע בגופו.
- הנזק הנפשי הוא מהותי. מעבר לתגובה נפשית שלילית, עליה ניתן להתגבר בכוחות עצמיים. דוגמת מחלת נפש (פסיכוזיס) וגם פגיעות נפשיות רציניות ומתמשכות (נוירוזיס).

יודגש כי בית המשפט העליון שמר את הדלת פתוחה להרחבת מעגל הזכאים גם אל מעבר לדרגת קרבה ראשונה, גם לנזק נפשי שנגרם בקבלת מידע מכלי שני וכיוצא באלה מקרים שאינם מקיימים אחר כל התנאים.

אין צורך במגע פיזי בין כלי הרכב לנפגע

בתי המשפט קבעו כי מאורע שהוא תוצאה של סיכון דרך ייחשב כתאונת דרכים גם ללא מגע פיזי בין הנפגע לבין כלי הרכב. כך רוכב שנפל מסוס שנבהל מטרקטורונים שעברו בסמוך הוכר כנפגע תאונת דרכים.

כלי רכב שפגיעתם מזכה בפיצויים

מכוניות פרטיות, מסחריות, מיניבוסים, אוטובוסים, מוניות, משאיות, אופנועים, קטנועים וכיוצא באלה כלי רכב, הנעים בכוח מכני על פני הקרקע וייעודם העיקרי לשמש לתחבורה יבשתית.

גם רכבות, טרקטורים, מכונות ניידות הכשירות לנוע בכוח מכני בכביש, נגררים ונתמכים.

הפסיקה הישראלית עשירה במחלוקות בסוגיה זו ומתחדשת ממש מדי יום. כך למשל, קיימים חילוקי דעות בשאלה אם קלנועית היא רכב מנועי. לעיתים מה שבלשון יום יום לא נראה כלל כרכב מנועי ייחשב ככזה על ידי בתי המשפט.

כלי רכב שפגיעתם אינה מזכה בפיצויים

החוק הוציא במפורש מהגדרת רכב מנועי **כסאות גלגלים**, **עגלות נכים ומדרגות נעות**. על פי הפסיקה גם **מעליות**, **אופניים חשמליים** ו**קורקינט מכני** אינם נחשבים רכב מנועי. עם זאת על פי השופט אליעזר ריבלין בספרו על תאונות דרכים ראוי כי תיעשה הבחנה בין סוגים שונים של קורקינטים. למשל ייתכן כי "סאגויי" המשמש ככלי רכב של ממש ייחשב כלי רכב מנועי.

סוגי שימוש ברכב המזכים בפיצויים

לא כל סוגי השימוש שאדם עושה ברכבו מכוסים בביטוח חובה. אבל השימושים המכוסים הם רבים:

1. **נסיעה ברכב, החניית הרכב, כניסה לרכב, וירידה ממנו**, כולל פתיחת דלת הרכב וסגירתה. אולם בית המשפט העליון קבע כי עמידה בתור טרם העלייה לאוטובוס, עליה לרכב כדי להוציא ממנו מצת לסיגריה ושהיית ילד שנשכח באוטובוס הסעות נעול, כול אלה אינם נחשבים לשימוש ברכב.
2. **דחיפת הרכב, גרירתו, הידרדרותו או התהפכותו**.
3. **נפילת מטען או הינתקות חלק מרכב נוסע או רכב עומד או חונה בתנאי שהנפגע לא נפגע במסגרת עבודתו**. אולם אם נפילת המטען מהרכב ארעה במהלך

- פריקה או טעינה הפגיעה מהנפילה לא מזכה בפיצויים. כך למשל בית המשפט העליון קבע כי תלמיד שנפגע מחלקי עגורן שנפרקו ממשאית אינו זכאי לפיצויים כי התאונה ארעה בעת פריקת המשאית. לעומת זאת, בית המשפט העליון קבע כי מפעיל מלגזה שהוביל מכלים למתקן שקילה וירד כדי לאפס את המתקן זכאי לפיצויים כי בעת הפגיעה פעולת פריקת המכלים עדיין לא החלה.
4. **טיפול או תיקון דרך ברכב.** בית המשפט העליון קבע את גבולות האירוע שייחשב לטיפול או לתיקון דרך:
- א. מועד הטיפול או התיקון: רק בין העלייה אל כלי הרכב בתחילת הנסיעה לבין הירידה ממנו בסיומה. כך לדוגמא ניקוי חלונות הרכב לפני תחילת הנסיעה לא נחשב לטיפול רכב. החלפת גלגל ברכב שלא על ידי בעל מקצוע נחשבת לתיקון דרך ובתנאי שהחלפה לא נעשית בתום הנסיעה.
  - ב. סיבת הטיפול: אירוע פתאומי. העליון קבע כי טיפוס נהג על משאיתו כדי לקשור מטען הוא פעולה שגרתית לא פתאומית המתבצעת לפני כל תחילת נסיעה ולכן לא טיפול דרך.
  - ג. סוג התיקון: רק תקלה שאינה מורכבת ואינה מצריכה טיפול על ידי איש מקצוע.

ד. מקום התיקון: רק ברכב עצמו או באחד מרכיביו. טיפול במטען משאית שהשתחרר במהלך הנסיעה ובלט מארגז המשאית כמוהו כטיפול ברכב עצמו. לעומת זאת הסרת מכשול המוטל על הדרך לא נחשבת טיפול דרך. כך למשל קבע העליון כי הנחת משולש אזהרה או ביצוע שיחת טלפון מחוץ לרכב כדי להזמין גרר אינם נחשבים לטיפול דרך. אולם יש לזכור כי אם הנפגע יצא מהרכב כדי להניח משולש אזהרה או לשוחח בטלפון ונפגע מרכב חולף הרי שהוא זכאי לפיצויים ממבטח הרכב שפגע בו. בתי משפט השלום הכירו בפגיעת נהג שהחליק על סולר בתחנת דלק ובנהגת שניקתה את שמשת רכבה בעת התדלוק כנפגעים בעת טיפול דרך.

ה. תיקון דרך שנעשה על ידי אחר: בית המשפט העליון קבע, כי פגיעה כתוצאה מכניסה לרכב במהלך תיקון דרך הנעשה בידי אחר שאיננו המשתמש ברכב, מזכה בפיצויים, אפילו התיקון נעשה במסגרת עבודתו של המתקן. אולם באחד המקרים הנפגע, נהג משאית בעצמו, עזר לנהג משאית אחר להחליף גלגל. משאית שלישית התנגשה במשאית עם הגלגל הפגום שנפלה על

הנפגע. העליון עשה אבחנה בין "משתמש" ברכב ל"שימוש" ברכב וקבע כי הנפגע עשה שימוש ברכב ולא השתמש בו כי לא שלט בו כמו הנהג. לכן הוא היה כמו הולך רגל שנפגע משתי משאיות והפיצויים יתחלקו בחלקים שווים בין מבטחות שתי המשאיות.

5. **התפוצצות או התלקחות של הרכב**, בשל רכיב החיוני לנסיעתו, גם היא מכוסה בביטוח חובה. בית המשפט העליון קבע כי התפוצצות או התלקחות אלה מכוסות, אפילו השימוש ברכב באותה עת לא היה למטרות תחבורה. אולם במקרה בו ילדים ישבו שיחקו בגפרורים ברכב חונה ואחד מהם בן שלוש נכווה קשות כתוצאה מהתלקחות הרכב העליון קבע כי נוכחות הילדים ברכב הייתה מקרית ולא קשורה לנסיעה או לאחד מרכיביו המכניים של הרכב. לכן אין מדובר בשימוש ברכב מכוסה בביטוח חובה.

פגיעה ברכב חונה ומבחן הסיכון התחבורתי

על פי לשון החוק, פגיעה ברכב שחנה מכוסה בביטוח חובה בתנאי שהרכב חנה **במקום שאסור לחנות בו**. זהו ניסוח משונה: כאילו הזכות לפיצויים תלויה בשאלה אם לרכב היה תו חניה או לא.

לכן בא בית המשפט העליון וקבע כי המשפט "חנייה במקום שאסור לחנות בו" כוונתו לחניה היוצרת סיכון תחבורתי. לעומת זאת, חניה במקום שאינו מהווה סיכון תחבורתי לא תיחשב חניה אסורה גם אם יש במקום תמרור האוסר חניה. עוד קבע בית המשפט העליון, כי מבטח הרכב החונה חייב בפיצויים אפילו החניה או השימוש ברכב לא היו למטרות תחבורה וכי תיקון דרך ברכב חונה מכוסה, גם בשעה שהרכב חנה כדין.

נהג עצר בשולי הדרך והמתין לעזרה. תוך כדי המתנה נפגע מרכב שסטה ממסלול נסיעתו. בית המשפט העליון קבע כי הנפגע זכאי לפיצויים ממבטח הרכב שלו (החונה) למרות שלרכב היוצא מכלל שימוש מותר לחנות בצדי הדרך. זאת משום שחניה כזו יוצרת סיכון תחבורתי.

לעומת זאת לא כל פגיעה ברכב חונה תוכר גם אם החניה יצרה סיכון תחבורתי. אדם לא חש בטוב, עצר את רכבו בצד הדרך ואיבד את הכרתו. הוא נפגע ממכת חום והתייבשות. בית המשפט העליון לא הכיר בו כנפגע תאונת דרכים כי

נזקיו לא היו תולדה של סיכון תחבורתי. הרכב שימש רק זירה לפגיעה.

טעינה או פריקה כשהרכב עומד

פגיעה עקב טעינה או פריקה של מטען כשהרכב עומד אינה מזכה בפיצויים. כך קובעת לשון החוק. אולם בית המשפט העליון צמצם חריג זה וקבע, כי כאשר הפגיעה נובעת משימוש ברכב, אשר הוא כשלעצמו מזכה בפיצויים, אין זה משנה שהשימוש נעשה במהלך, או לצורך טעינה ופריקה.

לדעת בית המשפט העליון, הנפגע זכאי לפיצויים גם כאשר פגיעתו ארעה עקב:

- ירידה מרכב פרטי בתום הנסיעה תוך פריקת סל מצרכים המצוי במושב שליד.
- כניסה לרכב או ירידה ממנו במהלך טעינה או פריקה.
- התהפכות רכב או הידרדרותו, במהלך פעולת פריקה או טעינה, עקב העברת מטען כבד אל צדו האחורי.
- פריקה או טעינת משא הגוררות עימן שינוי בנקודת מרכז הכובד של המשאית ומביאות להתהפכותה.
- ירידה דרך הפתח האחורי של משאית כשעל גב היורד מצוי מטען.
- החלקה ממכלית דלק, כאשר הנהג עצר את המשאית לצורך בדיקת נעילת פתחי מילוי הדלק, למרות שהבדיקה בוצעה בתום ריקון שאריות הדלק שנותרו במיכלית.

- נפילה ממדרגה המותקנת מתחת לדלת האחורית של ארגז משאית, בתום פריקת סחורה.
- נפילה מעגלת משאית, כאשר הנהג עצר את המשאית מחוץ לאזור טעינתה, על מנת לסגור את דלתות האמבטיה של עגלת המשאית.
- התפוצצות או התלקחות של רכב עומד במהלך פריקה או טעינה.
- פריקה או טעינה באמצעות מנוף המופעל בכוח המכאני של הרכב.
- פריקה או טעינה בעת שהרכב שנפגע חנה במקום שאסור לחנות בו.
- טעינה ופריקה במסגרת תיקון או טיפול דרך ברכב.
- הידרדרות או התהפכות רכב בזמן פריקה וטעינה.
- **לעומת זאת, לדעת בית המשפט העליון, הנפגע אינו זכאי לפיצויים כאשר פגיעתו ארעה עקב:**
- ארגז שנפל ממשאית עומדת במהלך טעינה, או פריקת ארגזים.
- נפילה או הינתקות חלק מרכב עומד בעת טעינה או פריקה.
- פתיחת דופן אחורית של משאית לצורך טעינת המשאית.
- סגירת דופן אחורית של משאית עם סיום הטעינה.
- קיפול בד ברזנט, שכיסה מטען, לאחר הפריקה.
- פריסת בד ברזנט על מטען וקשירתו.
- בדיקת יציבות מטען וקשירתו.
- חלק ממטען משאית שנפל על עובר אורח בעת פריקתה.

מה דינה של פגיעה ממכסה מטען בעת העמסת מצרכי מכולת. דוגמא ספציפית זו לא אוזכרה בעליון. אחד מבתי המשפט קבע כי במקרה כזה קיימת זכאות לפיצויים. לדעתו, החריג של פריקה וטעינה כוונתו רק לפריקה וטעינה מסחריים ולא פרטיים.

תאונות הנגרמות על ידי כלים ייעודיים: מלגזות, מנופים, רמפות

אם הכלי הייעודי ניצל את הכוח המכאני של הרכב, השימוש בו מזכה בפיצויים. בית המשפט העליון קבע, כי הזכאות לפיצויים קיימת, אפילו הכוח המכאני של הרכב נוצל שלא למטרות תחבורה.

מערבל הזרים בטון ממשאית לגג שקרס. פועלים שהיו על הגג נפצעו. העליון: מדובר בתאונת דרכים. שהרי המערבל ניצל את הכוח המכאני של המשאית.

באותו אופן קבעו בתי המשפט כי נפגעים ממתקן קידוח וכן נפגעים מפיצוץ צינור של מדחס אוויר, זכאים לפיצויים כנפגעי תאונות דרכים.

זרוע מתקן ריסוס היה מחובר לטרקטור. הזרוע שנסגרה על ידי המערכת ההידראולית של הטרקטור השתחררה ופגעה

בחקלאי. בית המשפט העליון זיכה את החקלאי בפיצויים כנפגע תאונת דרכים.

ילד עמד על רמפה מחוברת לארגז משאית. חברו העלה והוריד את הרמפה בלחיצת כפתור מלוח הפיקוד שלה. רגלו של הילד נתקעה במרווח שבין הרמפה למשאית. העליון: הילד זכאי לפיצויים, למרות שהפך את הרמפה לזירת משחקים. מקרה דומה, של תאונה במהלך משחק ילדים, בכננת קדמית של ג'יפ, שנועדה לחילוץ עצמי של הג'יפ נדון בעליון. גם כאן נקבע כי על אף שהתאונה אירעה עקב משחק ילדים, הנפגעים זכאים לפיצויים.

שניים עסקו בהתקנת ברזים במיכלי גז. ניצוץ ממערכת החשמל של מלגזה, שעמדה בסמוך, גרם להתלקחות הגז. השניים נפגעו. העליון: בהעדר הוכחה, ש"הדבר אירע עקב ניסיון התנעת המלגזה, או בתהליך החנייתו", יש להניח, כי "המערכת החשמלית הייתה פתוחה לצורך אחר- למשל, לשימוש במלגזה לצורך הטענת מטענים...", והנפגעים אינם זכאים לפיצויים. לדעתנו, אין זה סביר להטיל על נפגע שאינו המשתמש ברכב, את הנטל להוכיח לאיזו מטרה הותיר המשתמש את מערכת החשמל פתוחה.

קיימות גם דוגמאות נוספות של תאונות בהן מעורבים עגורנים, מלגזות, מכבשים וכיוצא באלה כלים שאינם

מיועדים לתחבורה יבשתית. בכל מקרה של תאונה בכלי מסוג זה, הנך מוזמן לבדוק את הפסיקה העדכנית.

תאונות מכוונות: התאבדות התנקשות

אדם המשליך עצמו מתחת לרכב נוסע, או נשכב על פסי רכבת במטרה להתאבד, אינו זכאי לפיצויים.

אולם אם הנפגע נפטר, והותיר אחריו תלויים, לשון החוק תולה את זכותם של התלויים בשאלה אם המוות נגרם על ידי המעשה המכוון עצמו, או שמא נגרם על ידי השפעתו של המעשה המכוון על השימוש ברכב. במקרה הראשון התלויים במנוח אינם זכאים לפיצויים. במקרה השני התלויים זכאים. האבחנה בין השניים קשה. באותו מקרה בו אדם נשכב על פסי רכבת ונדרס למוות, היו כל השופטים בעליון בדעה כי התלויים בו אינם זכאים לפיצויים. שופטת אחת פסקה כך משום שלדידה כל מעשה התאבדות ברכב אינו מזכה את התלויים בפיצויים. שני השופטים האחרים פסקו כך, משום שמותו של המתאבד נגרם ישירות ממעשה ההתאבדות. מהנמקתם עולה, כי לו המתאבד היה מממש את כוונתו, באמצעות נהיגה ברכב שהייתה מסתיימת בתאונה קטלנית, התלויים בו היו זכאים לפיצויים.

לגבי התנקשות: אם ניסו להתנקש בחייו של נוסע או נהג, הוא עצמו לא יהיה זכאי לפיצויים, אלא אם כן ההתנקשות

נעשתה מתוך "טעות בזיהוי". כלומר מתוך כוונה להתנקש באדם אחר. ויודגש: הנוסע או הנהג שאליהם לא כוונה ההתנקשות וגם הולך הרגל שנפגע באותו אירוע באקראי יהיו זכאים לפיצויים.

בפסיקה נדונו מספר מקרים בהם נפגעו בני אדם במהלך גניבת רכבם. במקרה אחד הבחין בעל הרכב בגנב היושב ברכבו. בניסיון למנוע את הגניבה בעל הרכב רץ אל הרכב ונאחז בו. הגנב החל לנסוע בזיגזג. בעל הרכב נפל ונפגע. בית המשפט העליון קבע כי בעל הרכב לא זכאי לפיצויים. לגישת בית המשפט העליון נהיגת הגנב בזיגזג הייתה "מעשה מכוון". במילים אחרות, מעשה מכוון הוא לא רק מעשה שמטרתו לפגוע בנפגע אלא גם כאשר הגנב מתכוון להשיג מטרה אחרת (גניבת הרכב). העיקר שהגנב היה מודע לכך שיתכן שמעשיו יגרמו נזק לנפגע.

נהגת יצאה מרכבה לאחר שאדם סימן לה שיש תקר בצמיג. הגנב נכנס לרכב והחל בנסיעה. הנהגת נשכבה על מכסה המנוע עד שנפלה ונפגעה. בית המשפט העליון קבע כי הנפגעת איננה זכאית לפיצויים ממבטח הרכב.

ילדה נהרגה מפגיעת טרקטורון שהשתולל ליד בית כנסת ביום הכיפורים. בית המשפט העליון קבע כי למרות שמעשה ההשתוללות היה מכוון התוצאה לא הייתה מכוונת והתאונה הוכרה כתאונת דרכים.

נוסע ברכב נפגע בראשו מאבן שנזרקה אל הרכב. בית המשפט קבע כי אין לדעת אם זורק האבן התכוון לפגוע בנוסע, או רק להקניטו. על כן הפגיעה בו איננה פעולה מכוונת ומכוסה כתאונת דרכים.

גנב השתלט על רכב. בעל הרכב התנגד תוך שהוא נאחז בדלת הרכב מבחוץ. הגנב לחץ על דוושת הגז בחוזקה והנהג נפל ונחבל. בית המשפט העליון דחה את תביעת בעל הרכב בנימוק שבלחיצה על דוושת הגז הגנב התכוון לפגוע בנפגע כאמצעי להימלטות.

לשון החוק בסוגיות אלה מסורבלת ומעוררת מחלוקת. לכן בכל מקרה של התאבדות, נזק מכוון וכיוצא באלה, רצוי להתייעץ אם בנסיבות המקרה, קיימת זכאות.

את מי תובעים

החוק מטיל על בעל הרכב, או המחזיק ברכב, או הנוהג ברכב, חובה לרכוש פוליסה המכסה את אחריותם המוחלטת על פי חוק הפלת"ד. כדי שלנפגעי הגוף יהיה ממי לגבות את הפיצויים. הפרת חובת הביטוח גוררת סנקציות פליליות ואזרחיות. מדובר בביטוח כפוי. לכן נהוג לקרוא לו "ביטוח חובה".

פוליסת ביטוח החובה נכנסת לתוקף רק מאותו הרגע שתעודת ביטוח החובה משולמת בבנק. בטופס התעודה אף רשום שמועד תחילת הביטוח הוא "**המועד בו הוחתמה התעודה בחותמת הבנק**".

המבוטח החליף את רכבו ולא שילם את דמי תעודת ההחלפה. אולם הביטוח המקורי שולם למלוא תקופת הביטוח. בית המשפט קבע כי מדובר בזוטי דברים וחייב את המבטח לכסות את נזקי הגוף בתאונה.

המבוטח רכש אופנוע ומיהר לגשת לסוכן הביטוח שהנפיק לו תעודת ביטוח חובה. בדרכו לבנק לשלם את התעודה נפגע קשות בתאונת דרכים. בית המשפט העליון קבע כי מכיוון

שבמועד התאונה התעודה עדיין לא שולמה הרי שחזרה הביטוח לא נכרת.

לעתים, המבטח דוחה את התביעה כשהוא מסתמך על מגבלה בפוליסה. לא תמיד המגבלה חוקית. כך מגבלות גיל, מצב הרכב אינן חוקיות. רצוי בכל מקרה בו המבטח דוחה את הכיסוי הביטוחי, לבדוק אם אכן הדחייה חוקית.

נוסע ברכב: את מי הוא תובע

את מבטח הרכב בו נסע. אין זכאות לפיצויים ממבטח של רכב מעורב אחר בתאונה, גם אם נהג הרכב האחר אשם בתאונה.

הולך רגל: את מי הוא תובע

את מבטח הרכב שפגע בהולך הרגל. החוק אינו מציב תנאי, שהפגיעה בהולך הרגל תהיה במגע פיזי עמו. רכב התקרב אל אדם. הוא נבהל, קפץ לבור ונפגע. בית המשפט פסק כי הוא זכאי לפיצויים ממבטח הרכב. סוס נבהל מטרקטורון. הסוס פגע בהולך רגל שלצדו. הולך הרגל הוכר כנפגע תאונת דרכים. משאית פגעה בכבל חשמלי. הכבל פגע בצינור מים שהתבקע. הנפגע החליק כאשר נמלט מזרם המים. בית המשפט פסק כי הוא זכאי לפיצויים.

לעיתים, כאשר אדם נפגע מחוץ לרכבו ממכונת חולפת הוא עדיין נחשב כמי שעשה שימוש ברכבו שלו וזכאי לפיצויים מהמבטח שלו. רוכב קטנוע לא הצליח להתניע אותו. משאית חולפת פגעה בו כשהוא מתהלך לצד הקטנוע, תוך כדי דחיפתו. בית המשפט: בפעולת דחיפת הקטנוע, עשה הנפגע עדיין שימוש בקטנוע שלו למטרות תחבורה. מבטח הקטנוע הוא החייב בתשלום הפיצויים. אדם שרכבו התקלקל חנה בצד הדרך ויצא החוצה. תוך שהוא מתהלך לצד רכבו ומשוחח בנייד כדי להזמין גרר הוא נפגע מרכב חולף. בית המשפט העליון קבע כי הנפגע אינו נחשב למשתמש ברכב שהתקלקל אלא זכאי לפיצויים כהולך רגל ממבטח הרכב שפגע בו.

הולך רגל שנפגע ממספר רכבים, רשאי לתבוע את חברת הביטוח של אחד הרכבים, או של כל הרכבים שהיו מעורבים בתאונה, לפי שיקול דעתו.

נהג הרכב: את מי הוא תובע

את מבטח הרכב בו נהג בעת שנפגע. אין זכאות לפיצויים ממבטח הרכב האחר, גם אם נהגו של הרכב האחר אשם בתאונה.

רכב ללא ביטוח או לא ידוע: את מי תובעים

את הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים, או בקיצור קרנית. קרנית הוא תאגיד, שהוקם על פי חוק הפלת"ד, במטרה לפצות את הנפגעים שאינם יכולים לתבוע חברת ביטוח. למשל, במקרה של תאונת "פגע וברח" בה זהות כלי הרכב הפוגע אינה ידועה, או במקרה בו נהג הרכב נהג ללא רישיון בר תוקף, או בנסיבות אחרות בהן הביטוח אינו מכסה את השימוש שנעשה ברכב במועד התאונה.

חייל נפגע בתוך רכב טרמפ. החייל לא חשב שנגרם לו נזק רציני. הוא גם מיהר לבסיס. לכן לא לקח את פרטי הרכב שבו נפגע. בית המשפט העליון קבע, כי ניתן לתבוע את קרנית רק כאשר הנפגע הפעיל "שקידה סבירה" כדי להשיג את פרטי הנהג הפוגע כלומר כאשר סיבות חיצוניות מיוחדות מנעו מהנפגע לאתר את הנהג, או כאשר בעת התאונה היה הנפגע במצב גופני, שכלי, או נפשי מיוחדים, או כאשר מדובר בנפגע קטין. נפגע אשר עזב את זירת התאונה ומתוך אוזלת יד לא לקח את פרטי הנהג האחראי, לא יהיה זכאי לפיצויים מקרנית.

לעומת זאת, חייבו את קרנית כאשר אם של ילד שנפגע בתאונה הייתה עסוקה בטיפול בילד בבית החולים ולא התפנתה לקחת פרטים.

קשישה נפגעה מרכב אך לא לקחה את פרטי הנהג על אף שהאחרון הסיעה לבית החולים. בית המשפט העליון קבע כי יש לייחס את הימנעות הקשישה מלדרוש את פרטיו של הנהג הפוגע לתחושת הלחץ, הדאגה והכאב שחוו וקרנית חויבה לשאת בפיצוי.

אולם בית המשפט העליון הזהיר כי נפגעים שבחרו באופן מודע לא לבקש את פרטי הרכב הפוגע מטעמים של אי נעימות או סברה שהנזק שנגרם אינו רציני לא יזכו בפיצויים ויהיה עליהם להלין על עצמם שבחרו לא לפעול לפי הנוהג המקובל ולדרוש את פרטיו של הנהג הפוגע.

האשם בתאונה: האם זכאי לפיצויים

החוק הישראלי אימץ בתחום תאונות הדרכים את עקרון האחריות המוחלטת No Fault. הזכאות לפיצויים עבור פגיעה בתאונת דרכים קיימת אפילו לא הייתה כל אשמה מצד הפוגע ואפילו התאונה אירעה באשמת הנפגע.

זאת בניגוד לתביעות נזיקיות אחרות, ובכללן תביעות בגין נזקי הרכוש שנגרמו באותה תאונה, בהן יש צורך להוכיח את אשמת הגורם המזיק, כדי לזכות בפיצוי.

בקיצור, אשמת הנפגע אינה רלבנטית לזכאות בפיצויים, למעט במקרים מסוימים, לגביהם יש לקבל ייעוץ ספציפי, בהם לרכב לא היה ביטוח חובה.

נפגעי תאונות דרכים שאינם זכאים

לפיצויים

- **נפגע אשר גרם לתאונה במתכוון.** על כך ראה לעיל תחת הכותרת "תאונות מכוונות: התאבדות התנקשות".
- **נפגע אשר נהג ברכב ללא רשות** וכן מי שנוסע ברכב ומודע להיעדר הרשות לנהוג.
- **נפגע אשר נהג ללא רישיון נהיגה תקף.** אולם משתמש ברכב אשר נפגע לא בעת הנהיגה בו, זכאי לפיצויים, אפילו אין לו רישיון נהיגה. רוכב קטנוע נפגע ממשאית חולפת. בעת הפגיעה, הרוכב דחף את הקטנוע, כשהוא מתהלך לצדו. בית המשפט פסק כי מבטח הקטנוע אחראי לפצות את הרוכב הדוחף למרות שלא היה לו רישיון לנהוג בקטנוע. דחיפת האופנוע נחשבת לשימוש המכוסה בפוליסת ביטוח חובה, אך להבדיל מהנהיגה אינה מחייבת רישיון. באותו אופן ילדים שנפגעו מכננת של ג'יפ, תוך כדי משחק. בית המשפט העליון ראה בילדים כמי שעשו שימוש של גרירה בג'יפ וזיכה אותם בפיצויים למרות שלא היה להם רישיון נהיגה.
- נהג שרישיונו פקע בגלל אי תשלום אגרה, עדיין זכאי לפיצויים. באחד המקרים, חידוש רישיונו של הנהג הותנה בסיום קורס לנהיגה מונעת. הנהג סיים את הקורס

בהצלחה, אך לא מיהר לשלם את אגרת הרישיון. בית המשפט קבע כי למרות שבעת הפגיעה לא היה רישיונו בתוקף, הנפגע זכאי לפיצויים.

נהג נהרג בתאונת דרכים. התברר כי רישיונו נשלל במהלך בירור כשירותו הבריאותית לנהוג. בית המשפט העליון קבע כי לא הוכח שמכתב הפסילה הגיע למנוח לפני התאונה. בלא ידיעת הנהג על השלילה אין הוא פסול מלנהוג והכיסוי הביטוחי תקף.

לעיתים מופיעים ברישיון הנהיגה תנאים או הגבלות, כמו דרישה שנהג צעיר יהא מלווה על ידי נהג מנוסה, הגבלה על מספר הנוסעים שבעל הרישיון רשאי להסיע, איסור על נהיגת רכב ללא הגה כוח, דרישה שהנהג ירכיב משקפיים ועוד.

בית המשפט העליון פירש הגבלות אלה בצמצום וקבע כי לא כל הפרת הגבלה או תנאי ברישיון, תיחשב כנהיגה ללא רישיון, אלא רק הפרת תנאי או הגבלה, המתייחסים לממדיו הפיזיים האינהרנטיים של הרכב.

לכן נהג שנפגע ברכב שמשקלו עולה על ארבעה טון, לא יהיה זכאי לפיצויים, אם הוא מחזיק ברישיון נהיגה מדרגה שתיים, המתיר לו לנהוג ברכב שמשקלו עד ארבעה טון בלבד.

נהג שייפגע תוך נהיגה באופנוע שנפח מנועו עולה על חמש מאות סמ"ק, או ברכב נוסעים פרטי (הדורש רישיון דרגה שתיים), לא יהיה זכאי לפיצויים, אם הוא מחזיק ברישיון נהיגה מדרגה ב' המתיר לנהוג באופנוע בעל נפח מנוע עד חמש מאות סמ"ק בלבד.

לעומת זאת, לא ישללו פיצויים מנהג שהפר תנאי ברישיון הנהיגה המתייחס לייעוד הרכב, כרכב פרטי, מסחרי, עבודה, או תנאי אחר שאינו נוגע למאפיין פיזי של הרכב. על פי עקרון זה שנקבע בבית המשפט העליון, נהג המחזיק ברישיון נהיגה דרגה שתיים (המתיר לנהוג ברכב נוסעים פרטי) יהיה זכאי לפיצויים אם ייפגע בתאונת דרכים שעה שהוא נוהג במונית אף על פי שלצורך נהיגה במונית נדרש רישיון נהיגה דרגה חמש.

בדומה, נהג שהסיע נוסעים מעבר למותר, עדיין יהיה זכאי לפיצויים. זאת, למרות שלצורך הסעת מספר נוסעים גדול יותר, דרושה דרגת רישיון אחרת.

על פי כללים אלה, קבע העליון כי בעל רישיון לנהוג ברכב עם הגה כוח בלבד שנהג ברכב ללא הגה כוח, נהג חדש שנהג ברכב ללא מלווה ונהג בעל רישיון לרכב אוטומטי בלבד שנהג על רכב רגיל כל אלה זכאים לפיצויים.

מדברי בית המשפט העליון עולה כי גם נהג שלא הרכיב משקפיים, למרות שרישיונו הותנה בהרכבת משקפיים, יהיה זכאי לפיצויים.

- **נפגע אשר נהג ברכב לא מבוטח בביטוח חובה או שנהיגתו ברכב אינה מבוטחת בביטוח חובה.** אולם כאשר הנהג חשב כי סביר להניח שיש לרכב בפועל זכאי לפיצויים גם אם בפועל לא היה ביטוח. לדוגמא הנפגע היה נהג מונית ששכר את המונית מבעליה. בעת מסירת המונית הבעלים הציג בפניו תעודת ביטוח תקפה. הביטוח בוטל לאחר מכן אולם הנהג לא ידע על הביטוח ולא היה סביר שידע. העליון קבע שהנפגע זכאי לפיצויים.
- **בעל רכב שנפגע בתאונה בה התיר לאחר לנהוג ברכב כשנהיגתו לא הייתה מבוטחת בביטוח חובה.**
- **נפגע אשר השתמש ברכב לביצוע פשע.**
- **אדם שנפגע מפעולת איבה זכאי אך ורק לזכויות המוקנות לו לפי חוק נפגעי פעולות איבה, אפילו פעולת האיבה גרמה לתאונת דרכים.**

זכויות הנפגע כלפי גורמים אחרים

נפגע בתאונת דרכים שיש לו עילת תביעה מכוח חוק הפלת"ד, אינו יכול לתבוע גורם אחר, גם אם לכאורה (ללא

חוק הפלת"ד) הייתה קיימת לו עילת תביעה כלפי גורם זה. עקרון זה קרוי עקרון ייחוד העילה. לכן, במקרה בו תאונת הדרכים נגרמת עקב מפגע בכביש, הנפגע איננו זכאי לתבוע את הרשות המקומית, או את מ.ע.צ. בגין נזקי הגוף שנגרמו לו, חרף רשלנותם. כך למשל, נדחתה תביעת הנפגעים מהתמוטטות גשר שפירים, כנגד הגורמים האחראים לתקינות הגשר. תביעתם הוכרה רק נגד מבטח הרכב בו נסעו בעת ההתמוטטות. על פי עקרון זה, בית המשפט העליון קבע, כי אין לנפגע זכות תביעה נגד הרופאים שטיפלו בו בעקבות התאונה. זאת אפילו נזקי התאונה היו מזעריים ורשלנות הרופאים היא שגרמה לעיקר הנזק. מבטח החובה חייב במלוא הנזק, גם זה שנגרם מאוחר יותר על ידי הרופאים. עם זאת, עיקרון זה אינו שולל את זכאותו של נפגע בתאונת דרכים לפיצוי מכוח ביטוחים פרטיים, כגון ביטוח חיים, ביטוח מנהלים, ביטוח אובדן כושר עבודה, ביטוח תאונות אישיות. זאת בכפוף לכך שבפוליסה לא יהיה חריג של תאונת דרכים (אלא אם כן בית המשפט יקבע כי חריג כזה אינו חוקי). כמו כן, נפגע שאינו זכאי לתבוע פיצויים על פי חוק הפלת"ד, למשל משום שנהג ביודעין ללא ביטוח חובה, עדיין זכאי לתבוע את האחראי לתאונה על פי פקודת הנזיקין וייתכן אף

שיזכה לפיצוי גבוה יותר מפני שסכום תביעתו יהיה מוגבל בתקרות החלות על תביעת לפי חוק הפלת"ד.

נפגע תאונת דרכים בדרך לעבודה אליה

וממנה

אדם שנפגע בתאונת דרכים זכאי לפיצויים ממבטח הרכב בביטוח חובה, מכוח חוק הפלת"ד.

אם הנפגע הוא עובד והתאונה ארעה במהלך העבודה, בדרך למקום העבודה, או בדרך חזרה ממקום העבודה, זכאי העובד לתבוע הן פיצויים ממבטח הרכב והן גמלאות מהמוסד לביטוח לאומי. תאונה כזו נקראת תאונת דרכים שהיא גם תאונת עבודה.

שווי הגמלאות שהמוסד מעניק, מנוכה מהפיצויים המשולמים על ידי מבטח הרכב. העובד לא יקבל יותר מנזקו. לעיתים, כאשר העובד נפגע ברכב שאינו של המעביד, יכול העובד לקבל תוספת של 25% מעבר לנזקו. לשם כך עליו להודיע למוסד מראש, כבר בטופס ההודעה על הפגיעה בעבודה כי בכוונתו להגיש תביעה על פי חוק הפלת"ד. על פי החוק ההודעה צריכה להימסר למוסד בדואר רשום אך כי יש פסק דין הקובע שמספיקה הודעה בטופס ההודעה על הפגיעה בעבודה. בכל מקרה חייבים לקבל אישור בכתב על מסירת ההודעה (חותמת "נתקבל" של המוסד).

הגמלאות שהמוסד משלם הן גמלאות בעין וגמלאות בכסף. הגמלאות בעין הם תשלומים עבור כיסוי הוצאות רפואי, החלמה, שיקום רפואי ומקצועי. הגמלאות בכסף הם דמי פגיעה, מענק וקצבה.

כיצד תובעים דמי פגיעה? מיד כשהדבר מתאפשר, על העובד-הנפגע שאינו מסוגל לחזור לעבודתו, לפנות לרופא קופת החולים שלו, להודיע לו על התאונה ולהצטייד בתעודה רפואית בה יירשם כי העובד אינו מסוגל לחזור לעבודתו ולעבודה מתאימה אחרת. תעודה זו על העובד לצרף להודעה על הפגיעה בעבודה ולהגישה למוסד. התעודה מזכה אותו, כל עוד הוא אכן אינו עוסק בכל עבודה ונזקק לטיפול רפואי, לשיקום, או להחלמה - בדמי פגיעה עבור תקופה מוגבלת של תשעים ואחד יום. דמי פגיעה ליום הם שלושה רבעים משכר עבודתו הרגיל של הנפגע, בכפוף למקסימום של 1,098 ₪ ליום.

ההודעה על הפגיעה בעבודה והתביעה לדמי פגיעה עם התעודה הרפואית מוגשות יחד על טופס 211. את הטופס חייבים להגיש למוסד בתוך שנים עשר חודש ממועד התאונה.

כיצד תובעים גמלת נכות? עובד הסבור שתאונת הדרכים הותירה בו נכות צמיתה, רשאי להגיש תביעה לקביעת דרגת נכות. שיעור נכות של חמישה אחוז ויותר לגבי תאונות

שאיירעו עד 1.4.06, ותשעה אחוז ויותר לגבי תאונות שאירעו לאחר מכן, מקנה גמלת נכות המשולמת מתום תשלום דמי הפגיעה. את התביעה לגמלת נכות ניתן להגיש על טופס 200 בכל עת, ובתנאי שההודעה על הפגיעה בעבודה (טופס 211) הוגשה במועד (כאמור, תוך שנים עשר חודש ממועד הפגיעה). הנפגע חייב לקחת בחשבון כי אין זכאות לגמלה לתקופה רטרואקטיבית העולה על שנה טרם הגשת התביעה.

גמלת הנכות משולמת במענק חד פעמי או בקצבה חודשית. עבור נכות זמנית מעל חמישה אחוז לגבי תאונות שאירעו עד 1.4.06, ומעל תשעה אחוז זמנית לגבי תאונות שאירעו לאחר מכן ועבור נכות צמיתה של עשרים אחוז ויותר משולמת קצבה חודשית. התשלום הוא בגובה שיעור הנכות ביחס ישר ל – 3/4 מהשתכרות הנפגע קודם לתאונה עד למקסימום של 32,936 ₪ לעובד שכיר ולעובד עצמאי.

עבור נכות צמיתה בין חמישה לתשעה עשר אחוז, לגבי תאונות שאירעו עד 1.4.06 ובין תשעה לתשעה עשר אחוז לגבי תאונות שאירעו לאחר מכן, משולם מענק חד פעמי בגובה 43 גמלאות. גם כאן יש לקחת בחשבון כי ככל שמגישים את התביעה מאוחר יותר משנה מיום התאונה, המענק החד פעמי מקוצץ באופן יחסי.

הנפגע יוזמן לוועדה רפואית שתקבע את שיעור הנכות שהותירה התאונה. שיעור הנכות שנקבע במוסד מחייב, להוציא חריגים, את הנפגע ומבטח הרכב בתביעת הפיצויים. לעיתוי קביעת הנכות השפעה על מהלך תביעת הפיצויים ותוצאותיה בבית המשפט.

מכל הסיבות הללו, חשוב מאוד להתייעץ עם עורך דין הבקיא בתחום, בטרם פנייה כלשהי למוסד. על עורך הדין לשקול היטב את עיתוי הפנייה למוסד. מצד אחד, יש לקחת בחשבון, כי גובה הנכות שמעניק המוסד מחייב את העובד גם בתביעה על פי חוק הפלת"ד. מאחר ורופאי המוסד ידועים בידם הקפוצה, כדאי יותר, במקרים רבים, להגיש את תביעת הנכות למוסד, רק לאחר שמומחה בית המשפט, בתביעה המוגשת על פי חוק הפלת"ד, ייתן את חוות דעתו. מצד שני, יש לזכור כי הגשת התביעה באיחור של יותר משנה מיום התאונה, עולה באובדן במלאות נכות ובקיצוץ המענק החד פעמי.

זכויות הנפגע בביטוחים פרטיים

נפגע תאונת דרכים המבוטח באופן פרטי, או באמצעות המעסיק, או במסגרת קבוצתית, בביטוחים פרטיים, כגון ביטוח חיים, ביטוח מנהלים, ביטוח אובדן כושר עבודה, ביטוח תאונות אישיות, זכאי לתבוע פיצוי גם מאת מבטחים אלה בלא כל קשר לתביעתו מכוח חוק הפלת"ד.

על תביעה מכוח ביטוחים אלה להיות מוגשת לבית משפט לא יאחר מתום שלוש שנים ממועד קרות התאונה. לאחר שלוש שנים, תתיישן התביעה והנפגע לא יוכל לממש את פוליסות הביטוח שברשותו.

קיימת רק דרך בטוחה אחת לעצור את מרוץ התיישנות והיא לקבל הסכמה מפורשת ובכתב של המבטח להאריך את תקופת ההתיישנות. בהעדר הסכמה בכתב, המבוטח חייב להגיש את תביעתו לבית המשפט בתוך שלוש שנים. חשוב להדגיש: הגשת תביעה או דרישה למבטח, ניהול משא ומתן עם המבטח, טיפול בתביעה על ידי סוכן הביטוח וכיוצא באלה אינם מאריכים את תקופת ההתיישנות.

נזקי גוף שעבורם משולמים פיצויים

מוות - התלויים במנוח לפרנסתם זכאים לפיצויים עבור אובדן התמיכה של המנוח.

נפגע שנותר בחיים לאחר התאונה, אך יכול להוכיח שחיו יקוצרו כתוצאה מהתאונה, זכאי לפיצויים עבור אובדן האפשרות להשתכר בשנים האבודות שבהן קוצרו חיו. לפיצויים עבור השנים האבודות זכאים כיום גם ירשי הנפגע שנפטר מיד או בסמוך לתאונה אפילו יורשים אלה אינם תלויים במנוח. בעבר, כאשר הנפגע בתאונה היה קטין, או אדם בגיר שלא הותיר אחריו תלויים, הפיצויים ליורשים שאינם תלויים היו מזעריים, עבור נזקים לא ממוניים כמו כאב וסבל או קיצור תוחלת חיים. כיום, לאור הלכת השנים האבודות שהתחדשה בעליון, הפיצויים המוענקים ליורשים משמעותיים ביותר.

מחלה - במיוחד כאשר התאונה היוותה את הגירוי (Trigger) להתפרצות המחלה, או את הסיבה להחמרת מחלה קיימת.

פגיעה או ליקוי גופניים - כגון שברים, אובדן איברים וכיוצא באלה.

פגיעה או ליקוי נפשיים - דהיינו נזקים בתחום הפסיכיאטריה. על הזכות לפיצוי של אדם אשר בן משפחתו

נפגע בתאונת דרכים, ראה לעיל תחת הכותרת "נזק נפשי לקרובי משפחה של הנפגע".

פגיעה או ליקוי שכליים - כגון פגיעות ראש לאחר זעזוע מוח.

פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאיברי הגוף - כגון פגיעה במשקפיים, בשיניים תותבות, בפרוטזה וכיוצא באלה, אם כי לעיתים חברות הביטוח מעוררות על כך מחלוקת.

המומחה הרפואי הממונה - חשיבותו

בתביעה לפיצויים עבור נזקי גוף, גובה הפיצויים נקבע בעיקרו על בסיס חוות דעת מומחים רפואיים.

אלא שבתביעת פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, להבדיל מתביעות נזיקין אחרות, הנפגע אינו רשאי להביא חוות דעת של מומחים מטעמו. המומחים ממונים מטעם בית המשפט. לאחר המינוי, המומחים מקבלים מהנפגע ומהמבטח תיעוד ומסמכים רפואיים, בודקים את הנפגע ומגישים לבית המשפט חוות דעת בדבר שיעור הנכות שנתרה לנפגע, מגבלותיו הרפואיות והתפקודיות, צרכיו הרפואיים ועוד.

לחוות דעת המומחה, השפעה מכרעת על גובה הפיצויים. לתיעוד הרפואי שבידי הנפגע, השפעה מכרעת על עצם המינוי ועל חוות דעתו של המומחה שמונה. ללא תיעוד

רפואי, עלול השופט לסרב למנות מומחה. ללא תיעוד רפואי מלא, עלול המומחה לקפח את הנפגע.

לכן, מרגע הפגיעה, על הנפגע להקפיד ולהביא בפני הרופאים המטפלים, בחדר מיון, במחלקות האשפוז, בקופת חולים ובכל המוסדות הרפואיים האחרים, את כל תלונותיו וכל מגבלותיו. על הנפגע להדגיש בפני הרופאים כי המגבלות החלו עם התאונה ובעקבותיה, לעבור בדיקות מתאימות ולדאוג לקבל את כל הטיפולים הרפואיים והתרופתיים המומלצים. הרופאים המטפלים חייבים לתעד כל תלונה, אבחנה, טיפול וכיוצא באלה במסמכים רפואיים. יש להקפיד ולוודא שהרופאים מקיימים את חובת התיעוד.

חשוב לדעת מראש את זהות המומחים הידועים בגישה קפוצת יד כלפי נפגעים, כדי להתנגד במועד למינוי מומחה בעל גישה כזו.

חשוב גם שהנפגע יתייעץ עם מומחים רפואיים ומשפטיים, לפני הבדיקה אצל מומחה בית המשפט, כדי שיוכל למקד את תלונותיו ולתאר נכוחה, במהלך הבדיקה בפניו, את הכאבים והמגבלות.

לאחר הגשת חוות הדעת, יש לשוב ולהתייעץ עם מומחים רפואיים ומשפטיים, אם להציג למומחה שאלות הבהרה, אם לזמנו לחקירה נגדית בבית המשפט, אילו שאלות להציג בפניו, ועוד כהנה וכהנה.

חשוב להביא ראיות קבילות וברורות על השפעת התאונה על מצב הנפגע, צרכי שיקומו, כושר השתכרותו לפני ואחרי התאונה, השלכות הנכות הרפואית על יכולת התפקוד בעבודה בבית ובחברה ועוד שורה ארוכה של ראיות הנדרשות כדי שהנפגע יקבל את מלוא הפיצויים. סוד גלוי הוא, כי גם לאישיותו של השופט היושב בדן קיימת השפעה על גובה הפיצויים ומועד פסיקתם. לכן לפני כל הגשת תביעה יש לשקול היטב גם מהו פורום בית המשפט אליו רצוי להגיש את התביעה.

חישוב הפיצויים לפי ראשי נזק

סכום הפיצויים המגיע לנפגע נקבע לפי ראשי נזק. ראשי הנזק העיקריים הינם:

כאב וסבל

ראש נזק זה הנודע גם כנזק לא ממוני, מחושב בהתאם לנוסחה מתמטית לפי שיעור הנכות הרפואית הצמיתה, גיל הנפגע ומספר הימים בהם היה הנפגע מאושפז. הסכום המכסימלי לפיצוי בשל נזק שאינו נזק ממון ("כאב וסבל"), עמד בחודש דצמבר 2017 על 173,543 ₪. סכום זה מתעדכן במדד מדי חודש.

אובדן כושר השתכרות והפסדי שכר

הפסדי שכר מחושבים בדרך כלל לפי תקופת אי הכושר, שיעור הנכות הזמנית ולאחר מכן הצמיתה שנתרה לנפגע והשלכות הנכות והפגיעה על יכולת תפקודו של הנפגע בעבודה.

החישוב נעשה על ידי מכפלת אחוזי הנכות התפקודית בגובה ההכנסה החודשית של הנפגע כפול מספר החודשים שנתרו לנפגע עד גיל הפרישה המתאים בכפוף להיוון מתאים. קיימות גם דרכי חישוב נוספות.

חוק הפלת"ד מגביל את גובה ההכנסה החודשית הנלקחת בחשבון כבסיס לחישוב הפסדי ההשתכרות. התקרה היא שילוש השכר הממוצע במשק או בביטוח הלאומי, לפי הגבוה (29,736 ₪ נכון לפברואר 2018).

במקרים חריגים ביותר, בהם קשה לאמוד את תפקודו בעתיד של הנפגע ומשך חייו, יש לבית המשפט סמכות לפסוק שהפיצויים ישולמו בתשלומים עיתיים. בפגיעות קשות, דרך תשלום זו, בדרך כלל, רצויה יותר לחברות הביטוח והן חותרות לכך.

על פי הלכת השנים האבודות, שחודשה בעליון, אדם שחיו קוצרו כתוצאה מתאונת דרכים, הוא או יורשיו, זכאים לפיצויים עבור אובדן היכולת להשתכר בשנים בהן קוצרו חייו.

הוצאות רפואיות

על פי חוק הבריאות כל תושב ישראל שנפגע בתאונה זכאי לקבל את שירותי הבריאות הכלולים בסל הבריאות במסגרת מקופת החולים בה הוא חבר ואם הוא נדרש להשתתפות עצמית, זו תמומן על ידי מבטח החובה.

אולם נפגע תאונת דרכים אינו מוגבל רק לסל הבריאות. הוא זכאי גם לשירותי בריאות אשר אינם בסל הבריאות. את המימון לשירותי בריאות שאינם בסל זכאי הנפגע לקבל ממבטח הרכב.

הנפגע זכאי לקבל מהמבטח מימון לשירותי בריאות כאשר רמתם של אלה כשהם מסופקים על ידי קופת החולים אינה מניחה את הדעת. המבטח הוא זה שחייב להוכיח כי את שירותי הבריאות הדרושים לנפגע ניתן לקבל מקופת החולים ברמה המניחה את הדעת.

בית המשפט העליון קבע כי במקרים שיש מחלוקת בשאלה מי צריך לשאת בעלות טיפול מסוים יהיה המבטח חייב לשאת בעלות הטיפול והמבטח רשאי לתבוע החזר מימון זה מקופת החולים כמיטיבה שבאה בנעלי הנפגע. התביעה נדונה בבית הדין לעבודה.

בפסיקה נדון מקרה בו נפגע אדם בתאונת דרכים. בגין התאונה נחוצה לנפגע רגל תותבת על מרכיביה השונים. במשפט התעוררה מחלוקת בנוגע למימון ואספקת תותבת

יקרה מהתותבת שמספקת קופת החולים. בית המשפט חייב את המבטח לשאת במימון תותבת יקרה על כל מרכיביה.

הוצאות עבור עזרת הזולת וסיעוד

הנפגע זכאי גם לפיצויים, שיעזרו לו להמשיך ולתפקד באופן אישי ובסביבתו כמקודם. הכוונה להחזר הוצאות עבור עזרה בעבודות משק הבית, ניקיון, בישול, קניות, ליווי, הלבשה, רחיצה, האכלה וכיוצ"ב, הכול בהתאם למצבו התפקודי של הנפגע בעקבות התאונה.

הוצאות ניידות

הנפגע זכאי לכל הוצאות הנסיעה הנגרמות לו כתוצאה מהתאונה, לרבות עלות התאמת רכב לנכות, שימוש בתחבורה ציבורית וכיוצ"ב הוצאות נחוצות בעקבות הפגיעה בתאונה.

הוצאות להתאמת דיור

לרבות בגין עזרים, מעליות, שינוי מקום מגורים וכיוצ"ב הוצאות אשר יוכחו להנחת דעת בית משפט כנחוצות בעקבות הפגיעה בתאונה.

הוצאות משפט

הוצאות שהוצאו בפועל לניהול ההליך המשפטי, צילומים, נסיעות לבית המשפט שכר עדים, וכיוצא באלה, לרבות אגרת הגשת התביעה ושכר טרחת עורך הדין.

תשלומי ביניים עד לסיום המשפט

משפט הפיצויים עלול להמשך זמן רב. לכן, חוק הפלת"ד נתן לבית המשפט סמכות מיוחדת לפסוק לנפגע תאונת דרכים לאלתר סכומים לכיסוי הוצאות המחיה שלו, כאשר מצבו הרפואי אינו מאפשר לו את מימונם. תשלום זה קרוי **תשלום תכוף**.

סכום זה יקוזז מסכום הפיצויים שייפסק לנפגע בתום ההליך השיפוטי.

אגרת בית המשפט

נפגע תאונת דרכים נהנה מהסדר מיוחד בתשלום האגרה. בעת הגשת התביעה, משלם הנפגע-התובע אגרה חלקית: 704 ₪ בבית משפט השלום; 1,199 ₪ בבית המשפט המחוזי. האגרה המלאה, 6,761 ₪ בבית משפט השלום; 42,255 ₪ בבית המשפט המחוזי, משולמת רק בסוף ההליך המשפטי ולרוב מוטלת במלואה על חברת הביטוח.

עצות מעשיות לנפגע בתאונת דרכים

רישום פרטי הרכבים המעורבים

הנהגים המעורבים בתאונה, חייבים להציג בפני הנפגע את רישיונות הרכב, פוליסת ביטוח החובה ותעודות זהות. רצוי כי הנפגע, ככל שהמצב הרפואי מאפשר זאת, או מי מטעמו, ירשמו את כל פרטי הרישיונות והפוליסה, כבר בזירת

התאונה. חשוב להעתיק נכון את פרטיהם האישיים של הנהגים, שם מבטח החובה, מספר פוליסת ביטוח החובה ומספר הרכב. כן מומלץ לרשום פרטי עדים לתאונה.

אישור משטרה

רצוי לפנות למשטרה בהזדמנות הראשונה לקבלת אישור אשר יפרט את מועד ומקום התאונה, פרטי הרכבים המעורבים ומבטחי החובה, פרטי הנהגים המעורבים ופרטי הנפגעים בתאונה.

הצגת אישור משטרה מאפשרת קבלת טיפול רפואי ללא תשלום. המוסדות הרפואיים המטפלים גובים את עלות הטיפול הרפואי ממבטח הרכב.

הקפדה על קבלת טיפול רפואי ותיעודו

פינוי באמבולנס – הנפגע זכאי לקבל טיפול רפואי ראשוני על ידי צוות רפואי של מגן דוד אדום בזירת התאונה. הנפגע זכאי גם לפינוי באמצעות אמבולנס לבית החולים. הטיפול הראשוני והפינוי באמבולנס ממומנים ישירות על ידי מבטח הרכב.

קבלת טיפול בבית החולים – אם הנפגע לא פונה לבית החולים על ידי מד"א, רצוי כי יפנה, בכוחות עצמו, בהזדמנות הראשונה, לחדר מיון של בית החולים הקרוב. רצוי לעשות

כן, בכל מקרה של פגיעה או חבלה, גם אם נראה שהיא חולפת, או זניחה.

על הנפגע לציין, בפני פקידת הקבלה ובפני הרופאים, כי הגיע לחדר המיון בעקבות תאונת דרכים.

נפגע תאונת דרכים, זכאי להיבדק בחדר מיון, ללא תשלום. חשבון הטיפולים מופנה על ידי בית החולים ישירות למבטח החובה, לאחר המצאת אישור המשטרה על התאונה לבית החולים.

במהלך הטיפול הרפואי בחדר מיון או במחלקות אשפוז, על הנפגע להקפיד ולתאר בפני הרופאים המטפלים את כל הכאבים והמגבלות מהם הוא סובל, גם אם אלה לא בולטים לעין ונראים חולפים או זניחים.

המשך טיפול רפואי אף מעבר לסל הבריאות – המשך הטיפול הרפואי הכלול בסל הבריאות, ניתן לנפגע לא תשלום, במסגרת קופת החולים בה הוא חבר. כאמור, חברת הביטוח חייבת לממן לנפגע גם טיפולים ותרופות שאינם בסל הבריאות. הדבר נעשה באמצעות הקופה, או מוסד רפואי אחר. כדי למנוע מחלוקת מיותרת, רצוי לקבל מראש התחייבות המבטח למימון טיפולים ותרופות שאינם בסל הבריאות.

יש להקפיד להעלות בפני הרופאים המטפלים את כל הכאבים והמגבלות מהם הנפגע סובל. על הנפגע לבקש

הפניות מתאימות לרופאים מקצועיים ולמומחים. כך לדוגמא, אם הנפגע סובל מחבלת ראש, או אם התעוררו כאבי ראש, או סחרחורות, יש לבקש הפניה למומחה מתאים (ניורולוג, ניירוכירורג וכו' בהתאם למקרה).

טיפולם נפשיים – תאונת הדרכים היא אירוע טראומתי. במקרים רבים היא גורמת לבעיות נפשיות או להתפרצות בעיות נפשיות רדומות. לכן במקרים מתאימים, רצוי לבקש מרופא המשפחה הפנייה לטיפול פסיכיאטרי, או פסיכולוג. בית המשפט העליון קבע כי גם טיפול הניתן על ידי פסיכולוג, יכול לשמש בסיס למינוי מומחה רפואי בתחום הפסיכיאטרי, אף שהפסיכולוג איננו רופא.

איסוף מידע ומסמכים לצרכי המשפט

כאמור לעיל, בתביעת פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, להבדיל מתביעות נזיקין אחרות, גובה הפיצויים נקבע על בסיס חוות דעת מומחים רפואיים שבית המשפט ממנה. הנפגע אינו רשאי להביא חוות דעת של מומחים מטעמו. עם הגשת התביעה לבית המשפט, פונה עורך דינו של הנפגע, בבקשה בכתב, למנות רופא מומחה (לעיתים יותר מאחד), מטעם בית המשפט, שיחווה דעתו על המצב הרפואי, המגבלות ושיעורי הנכות של הנפגע.

בפני מומחה זה, יהא על הנפגע להביא את כל התיעוד הרפואי שנאסף במהלך הטיפולים, לרבות, כאמור, כרטיס טיפולים הנערך על ידי פסיכולוג. הנפגע חייב לשטוח בפני המומחה הממונה את כל תלונותיו, כאביו ומגבלותיו על מנת שהמומחה ייתן חוות דעת לבית המשפט על המצב הרפואי הזמני והסופי ויקבע גם את שיעורי הנכות הרפואית והתפקודית.

חוות דעתו של המומחה וקביעת אחוזי הנכות על ידו, מהווים כאמור בסיס לקביעת סכום הפיצויים עבור כאב וסבל, אבדן כושר השתכרות וראשי נזק נוספים. לכן, אם לא יהיה בידי הנפגע תיעוד מלא ומפורט של תלונותיו, מגבלותיו, בדיקותיו, אבחנות הרופאים המטפלים, תרופות, טיפולים שקיבל ועוד, עלולה חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט ללקות בחסר ולקפח את הנפגע.

מסיבה זו, על הנפגע לצלם ולאסוף (ניתן לעשות זאת באמצעות חברה המתמחה באיסוף חומר רפואי), את כל מסמכי הטיפול הרפואי, מסמכי האשפוז, הפניות לטיפולים רפואיים, מרשמים, צילומי רנטגן, בדיקות אחרות כמו CT, MRI, תעודות אי כושר עבודה, תעודות רפואיות שניתנות במהלך הטיפול ועוד.

כאמור, חומר רפואי זה נחוץ כדי לשכנע את בית המשפט כי יש בסיס למנות מומחה רפואי בתחום מסוים או במספר

תחומים. החומר יוצג בפני המומחה הממונה ואמור לשמש בסיס לקביעותיו ולחוות דעתו. כאב, הגבלה או ליקוי, שאין לגביהם רישום רפואי שוטף, יקשה לקבל עבורם פיצוי.

תיעוד ההוצאות האחרות

הנפגע חייב להקפיד לאסוף קבלות ולערוך רישומים על ההוצאות השונות שנגרמו לו בעקבות התאונה. מדובר בהוצאות עבור רכישת תרופות, עזרים רפואיים, פנייה לקבלת ייעוץ רפואי, נסיעה במוניות, ברכב, חנייה, נסיעה בתחבורה ציבורית לקבלת טיפולים רפואיים, פיזיותרפיה, צילומי רנטגן, עזרה או תוספת עזרה בבית, הפסד ימי עבודה, כלכלה מיוחדת וכיוצ"ב.

הוצאה הנגרמת כתוצאה מתאונה, היא כל הוצאה שהנפגע לא היה מוציא אלמלא התאונה. איסוף ותיעוד ההוצאות, נחוץ לשם הוכחת נזקים מיוחדים בעקבות התאונה לצורך השבתן מהמבטח.

התמודדות עם חוקרים של חברת הביטוח

דברים שיש לדרוש בטרם חקירה

ביקורת נוקבת מושמעת לא אחת על ידי בתי המשפט, על חוקרים להוטים, המנסים להכשיל נפגעים. עם זאת, הנפגע חייב לשתף פעולה עם חברת הביטוח וזו רשאית לעשות שימוש בחוקרים פרטיים. כדי לשתף פעולה מבלי להיכשל,

מומלץ כי הנפגע יפנה לייעוץ משפטי בטרם המפגש עם החוקר. על הנפגע להודיע לחוקר הפונה אליו, כי הוא מיוצג על ידי עורך דין. יש לדרוש כי החקירה תיעשה בנוכחות עורך הדין וכן הסכמה מראש ובכתב כי העתק של תמליל החקירה וכן של כל הודעה בכתב מטעם הנפגע, יימסרו לידי עורך הדין. לעניין זה חשיבות רבה ביותר. אם לא דורשים זאת בכתב ומראש, חברות הביטוח אינן מאפשרות לנפגע, לעיין לאחר מכן בתמליל ובהודעות. כך, בשל מעבר השנים, או מסיבות שאין להן כל קשר לאמינות הנפגע, עלולות להתגלות סתירות בין העדות בבית המשפט, לבין התמליל וההודעות.

נפגע חייב להיזהר גם מחוקרים וממעקב מצד המבטח ברשתות החברתיות: פייסבוק, אינסטגרם, טוויטר ועוד. רצוי להיזהר גם בהתכתבות בצ'טים כגון: וואטסאפ, מסנג'ר וכיוצא באלה.

זכויות הנחקר

- החוקר חייב להציג בפני הנחקר רישיון חוקר פרטי.
- לחוקר אסור להתחזות כשוטר, כפקח, כעובד ציבורי, כבעל מקצוע הטעון רישיון על פי חוק, דוגמת עורך דין, רופא, או רואה חשבון.

- לחוקר אסור להתחזות כשליח של גוף אחר. כך לדוגמא, אסור לחוקר לומר כי הוא בא מטעם הרשויות, חברה ממשלתית, או כל גוף אחר.
- לחוקר אסור לבוא בדברים עם קטין, אלא בנוכחות הורה או באישורו מראש ובכתב.
- לחוקר מותר להקליט שיחה שהוא מבצע עם הנפגע, או עם נחקר אחר, משום שהחוקר המקליט הוא אחד המשתתפים בשיחה. לעומת זאת, אסור לחוקר להקליט שיחה שבוצעה בין שניים אחרים, אלא אם כן אחד מהמשוחחים מסכים להקלטה.
- נפגע המשוחח עם חוקר, השולח אליו דואר רגיל, או אלקטרוני, פקס וכיוצא באלה, חייב להניח שכל הנאמר בשיחות או במסמכים, עלול לשמש נגדו ביום מן הימים בבית המשפט.
- החקירה חייבת להיעשות תוך פגיעה מינימאלית בפרטיותו של הנפגע ורק אם הדבר הכרחי. באחד המקרים, סירב בית המשפט לקבל כראיה צילומים שנעשו על ידי חוקרת. בית המשפט קבע כי החוקרת חדרה לפרטיותו של הנפגע, תוך שהיא מתחזה ומציגה עצמה כעורכת סקר. בנוסף, חברת הביטוח יכולה לברר את מצבו הרפואי של הנפגע, באמצעות מומחים רפואיים ועל ידי חקירות שאין בהן פגיעה בפרטיות.

הזכות למידע ומסמכים שבידי חברת הביטוח

טענת חיסיון

בחברות הביטוח מצוי חומר העשוי להיות לעזר לנפגע, כמו הודעות של עדים וחוקרים, מסמכים המאשרים את גרסת המבוטח, חוות דעת של רופאים ומומחים אחרים. לעיתים מצוי בידי חברת הביטוח חומר העלול להפגיע את הנפגע. אילו הנפגע ידע עליו מראש, היה פועל להשיג מבעוד מועד עדויות, מסמכים וחוות דעת, שיש בהם להזים את החומר שבידי חברת הביטוח.

חברת הביטוח, כמו כל צד במשפט, חייבת לגלות מראש את מלוא החומר שבידיה, כדי שהנפגע יוכל להתכונן כהלכה ולא יוסתר ממנו דבר העשוי להוציא לאור את זכותו. במיוחד לנפגע זכות לקבל חומר שהושג בשיתוף פעולה עמו, כמו חוות דעת מומחה רפואי של חברת הביטוח שבדק את הנפגע.

מסמך אשר הוכן לקראת משפט ייחנה מחיסיון וחברת הביטוח תהיה רשאית לא לאפשר לנפגע לעיין בו, רק כאשר המסמך הוכן שעה שהמשפט היה תלוי ועומד, או כאשר הייתה הסתברות של ממש כי משפט יוגש בעתיד ורק כאשר המטרה הדומיננטית בהכנתו של המסמך הייתה לצורך המשפט. מסמך שהיה נערך בין כה וכה, מטעמים שאינם

קשורים למשפט צפוי, לא ייחנה מחיסיון, גם אם תרומתו למשפט הייתה צפויה.

האם חברת הביטוח רשאית לחזור בו מטענת החיסיון

בסוגיה זו קיימת מחלוקת בין השופטים. ישנם הסבורים כי חברת ביטוח שביקשה וקיבלה חיסיון, לא תוכל בהמשך ההליך המשפטי, לעשות שימוש במסמך החסוי. לכן חברת ביטוח הדורשת חיסיון מסתכנת. ייתכן שהשופט לא יתיר לה להסיר את החיסיון. היא עלולה לאבד ראייה חשובה להוכחת הגנתה.

דחיית העיון בחומר חקירה שבידי חברת הביטוח

האם במקום לבקש חיסיון ולקחת סיכון כאמור, יוכל המבטח לבקש כי גילוי מסמכים מסוימים יידחה עד לאחר שהנפגע ייחקר בבית המשפט?

בית המשפט העליון קבע, כי חברת הביטוח חייבת לגלות את כל המסמכים שברשותה ולאפשר לנפגע לעיין בהם כבר בפתח המשפט, אלא אם כן השופט סבור, שעיון במסמכים בשלב מוקדם, עשוי לשבש את חשיפת האמת. השופט יטה יותר לדחות את עיון הנפגע במסמכים כשהמחלוקת סבה על עצם קיומו של האירוע, מאשר על שיעור הנזק. השופט גם רשאי לעיין בעצמו במסמך בטרם יקבע אם לאפשר לנפגע את העיון בו. הנפגע ביקש לעיין בהודעות שמסר לחוקרים זמן קצר לאחר התאונה, ואשר סתרו, לטענת חברת הביטוח,

את גרסת הנפגע בכתב תביעתו. בית המשפט העליון קבע כי אין לאפשר לנפגע לעיין בהודעות שמסר אלא רק לאחר חקירתו הנגדית בבית המשפט.

אולם במקרה מאוחר יותר, סירב בית המשפט העליון לאפשר לחברת הביטוח להגיש את תצהירי החוקרים מטעמה רק לאחר חקירת הנפגע בבית המשפט. זאת למרות שעדותו של הנפגע בדבר נסיבות התאונה הייתה עדות יחידה, וחברת הביטוח הכחישה את עצם התרחשות התאונה. העובדה שהטתה את הכף הייתה, שהנפגע כבר מסר את גרסתו ביחס לקרות התאונה. ממילא הוא עשוי להיתפס עליה, כלומר, לא יוכל להתאים אותה לאמור בתצהירי החוקרים.

הזכות למידע ומסמכים שבידי מוסדות ורשויות

מוסדות ורשויות אוגרים בארכיביהם ובגנזכיהם מידע ומסמכים רבים. אלה יכולים להיות לעזר רב לנפגע. מצד שני על הנפגע לקחת בחשבון כי מידע הנמסר על ידו למוסדות ולרשויות אלה פתוח גם בפני חברות הביטוח. עשינו רשימה חלקית בלבד של המוסדות, הרשויות והמסמכים שניתן למצוא בהם:

רשומות רפואיות, דוח וועדות חקירה	בתי חולים
תשלומים, פרוטוקול ועדות רפואיות, נכויות, סיעוד, ניידות	המוסד לביטוח לאומי
תיקי חקירה, עדויות, דוח בוחן תאונות דרכים, פרטי מעורבים בתאונת דרכים	משטרת ישראל
רישיון נהיגה, שלילה, רכב, עיקולים, רכב גנוב	משרד הרישוי
סעיפי ליקוי בצה"ל, ועדות רפואיות, דוחות קצין תגמולים	משרד הביטחון
דוחות מס הכנסה, דוחות מע"מ, הכנסות	רשויות המס
דוחות תאונות, תיקים אישיים תלמידים, גליונות ציוני תלמידים	משרד החינוך
דוחות תאונות עבודה, דוחות פיקוח	משרד העבודה
מצב סוציאלי, עבר משפחתי	משרד הרווחה
פרטי נהיגים, ססט, רישיונות, רישומי בעלות	משרד התחבורה

חיסיון המידע והמסמכים שבידי מוסדות ורשויות

האם המוסדות והרשויות רשאים לדרוש חיסיון לגבי מידע העשוי להיות לעזר לנפגע? השאלה עלתה במקרה בו בית חולים טען לחיסיון על דו"ח בדיקה פנימי של צוות רפואי שמינה מנהל בית החולים לבדיקת אירוע מסוים. לדו"ח מסוג זה אין חיסיון בחוק. בית המשפט העליון קבע כי גם לא ראוי שבית המשפט ייצור, במסגרת סמכותו ושיקול דעתו, חיסיון הלכתי מיוחד לדו"חות כאלה. הדו"חות נערכים לרוב סמוך לאירוע, ועל כן הם חסרי תחליף מבחינת העיתוי, הרלבנטיות, הנגישות למידע וייחודיות המידע הכלול בהם.

על פי החוק, לכל חולה הזכות לדעת מה הטיפול שהוא קיבל ועומד לקבל. לכן לא ייתכן שבית המשפט יקבע כי החולה לא זכאי לדעת על אירועים, מעשים, מחדלים והוראות שהביאו אותו למצב בו הוא נתון לאחר הטיפול. באותו אופן קבע בית המשפט כי על מינהל התעופה לחשוף דו"ח חקירה פנימי על תאונת מטוס.

המלצות לנפגע בנוגע לבדיקות פוליגרף

- אינך חייב להסכים לדרישת או להצעת חברת הביטוח לעבור בבדיקת פוליגרף וגם אל תסכים. אין לחברת הביטוח כל זכות לדרוש ממך ללכת לבדיקת פוליגרף.
- אל תיפול בפח ההבטחה שבדיקת הפוליגרף "תזרז" את התשלום, או כי סירובך ללכת לבדיקה יפגע באמינותך בבית המשפט. זה פשוט לא נכון.
- אם אתה מאלה שאינם מסוגלים לסרב מבלי לתרץ, אתה יכול להפנות את מי שמציע לך בבדיקת פוליגרף אל בית המשפט העליון, אשר קבע, כי בבדיקת הפוליגרף טרם הוכרה כאמצעי בטוח ואמין לגילוי האמת.
- אם למרות המלצתנו, הבעת נכונות ללכת לבדיקת פוליגרף, עשה זאת לפחות בלי לחתום על הסכם פוליגרף. במקרה כזה, אם תצא דובר שקר, לא ניתן יהיה להגיש את תוצאות הבדיקה לבית המשפט. לעומת זאת, אם לא תצא

דובר שקר, חברת הביטוח תהיה חייבת לשלם לך את הפיצויים.

▪ אם למרות כל האזהרות, החלטת לחתום על הסכם פוליסה, עליך לוודא לפחות שהסכם הפוליסה לא יקבע שתוצאות הבדיקה תכרענה את גורל תביעתך, אלא רק כי תהווה חלק מהראיות במשפט.

▪ אם חתמת כבר על הסכם פוליסה, עדיף שלא תלך לבדיקה. במקרה הרע, תביעתך תובא בפני שופט שיחייב אותך לעבור את הבדיקה. קיימים גם סיכויים טובים שתביעתך תובא בפני שופט שיפטור אותך מהבדיקה.

▪ אם חתמת על הסכם פוליסה ויצאת דובר שקר, עדיין לא הכול אבוד. העובדה שיצאת דובר שקר בבדיקה, אינה אומרת כי אכן אתה שקרן. כזכור, בית המשפט העליון קבע, כי ממצאי בדיקת הפוליסה, טרם הוכרו כאמצעי בטוח ואמין לגילוי האמת.

▪ מה שעלול להכשיל אותך כעת, היא רק העובדה שהסכמת, שלא בחוכמה, לחתום על הסכם פוליסה. אתה עדיין יכול לקוות, כי תיקך יובא בפני שופט המחזיק בדעה שיש לפסול הסכם פוליסה כאשר חברת הביטוח לא הבהירה למבוטח את מגבלות הבדיקה, או לא הדגישה בפניו כי אין הוא חייב להיבדק, או לא הבהירה לו כי אם ימצא דובר שקר, ישללו זכויותיו, או כאשר הסכם

הפולیגרף נחתם שלא במעמד עורך דין שהסביר למבוטח את משמעות החתימה.

הנחיית המפקח על הביטוח בנוגע לפולیגרף

הנחיה של המפקח, שחלה על תביעות שהוגשו למבטח לאחר יום 1.9.08, אוסרת על המבטח לחייב את מבוטחו לעבור בדיקות פולیגרף.

על פי ההנחיה, מותר למבטח רק להציע הסכם פולیגרף לנפגע. אולם גם אם הנפגע יסכים להצעה, תוצאות הפולیגרף לא תחייבנה את הנפגע אלא רק את המבטח. אם הנפגע יצא דובר אמת, המבטח יהיה חייב לשלם לו את תגמולי הביטוח. אם הנפגע לא יצא דובר אמת, הוא יהיה רשאי עדיין לפנות לבית המשפט. עליו רק לקחת בחשבון כי התוצאות עשויות להתקבל כאחת מן הראיות במשפט. עדיין שמורה זכותו לתקוף את מהימנות הבדיקה, נסיבות ואופן עריכתה, ממצאיה ומסקנותיה.

למבטח מותר להציע הסכם פולیגרף רק ובתנאי שעלו חשדות למרמה מצד הנפגע. המבטח חייב להודיע לנפגע מראש על חשדות אלה ולתעד אותם ואת הסיבות להם במסמך בכתב, אשר יימסר לנפגע לאחר סיום בירור תביעתו.

בטרם החתימה על הסכם הפולیגרף, המבטח חייב למסור לנפגע הסבר בעל פה וגם במסמך כתב לפיו הפולیגרף אינו

"מכונת אמת" וקיים סיכוי שדובר אמת ימצא עצמו בתום הבדיקה דובר שקר. במסמך יירשם כי הנפגע רשאי לסרב להצעה להיבדק בפוליגרף וסירוב זה לא יביא לדחיית תביעתו. לא זו אף זו: הנפגע רשאי לחזור בו מהסכמתו לעבור בבדיקת פוליגרף גם לאחר שחתם על הסכם לגשת לבדיקה. לאחר הבדיקה, הנפגע זכאי לקבל את תוצאות בדיקת הפוליגרף תוך 10 ימים ולערוך בבדיקת פוליגרף משלו, בכל מכון פוליגרף.

ולבסוף מדגיש המפקח, גם אם הנפגע יוצא דובר שקר בבדיקת הפוליגרף, עדיין אסור למבטח להסתמך אך ורק על הבדיקה כדי לדחות את תביעתו.

הנחית המפקח עדיין לא נבחנה בפסיקה. אנו תקווה כי בתי המשפט יאכפו אותה כלשונה וכרוחה.

המלצות לנפגע בנוגע להצעות פשרה

חברות הביטוח מתנות תשלום פיצויים כנגד חתימה על כתב קבלה ושחרור. לתשומת לבך: בחתימתך על כתב זה אתה מוותר על כל תביעותיך, גם העתידיות וגם עבור נזקים שהוחמרו או שלא ידעת עליהם.

הסכנה הממשית הטמונה ביותר שכזה, הנעשה בטרם עת, היא שהמצב הרפואי עלול להסתבך או להחמיר. ייתכנו גם נזקים שעלולים להתגלות רק בעתיד. שהרי, טיבם של נזקים

גופניים להתייצב, רק בחלוף תקופה מתאימה ממועד התאונה.

כתב הקבלה והשחרור עלול להותיר את הנפגע ללא פיצוי עבור הסתבכויות, או החמרות של המצב הרפואי, כמו גם עבור נזקים לא ידועים בשלב החתימה.

לכן מומלץ, במקרים מתאימים, להתייעץ עם רופא מומחה ועם עורך דין, ולהסכים לפשרה רק לאחר שלפי חוות דעתם המצב והנכות הרפואיים התגבשו.

בעיה מיוחדת עלולה להתעורר לגבי קטינים. לעיתים מאובחנת מחלה, שהמומחים מקשרים אותה לתאונה שארעה בעת שהחולה היה קטין.

קטין בן שמונה נפגע בתאונת דרכים. חברת הביטוח שלחה אל הוריו חוקר. זה החתים את ההורים על כתב ויתור, כנגד פיצוי בסך של מאה וחמישים שקל. לאחר זמן, לקה הקטין באפילפסיה. התעורר חשד שמקור המחלה בתאונה. בית המשפט ביטל את כתב הויתור. הורי הקטין נחשבים כנאמנים של בנם הקטין. מי שחותם על כתב ויתור עם נאמנים, נתון לשיקול דעתו של בית המשפט, הרשאי לבטל את כתב הויתור, אם הוא מקפח את הקטין. חברת הביטוח במקרה זה, כך קבע בית המשפט, אמורה הייתה לדעת כי יישוב התביעה כנגד תשלום זעום מהווה הפרה של חובת

הנאמנות מצד ההורים. והרי נזקי הקטין עלולים להתגלות במועד מאוחר יותר.

ראוי גם להיזהר בעת הפקדת המחאה של חברת ביטוח בבנק. בכל הפקדה נדרשת חתימה על גב ההמחאה. יש לבדוק, אם בגב ההמחאה, מעל המקום המיועד לחתימה, לא מופיע נוסח של כתב ויתור. במקרה כזה, אין לחתום על גב ההמחאה. על הנפגע לפנות לחברת הביטוח ולדרוש מכתב המאשר כי חתימתו על גב ההמחאה נעשית לצורך הפקדת ההמחאה. הא ותו לא.

מתי להגיש את התביעה לבית המשפט

פסק הדין הניתן על ידי בית המשפט ממצה את כל זכויות הנפגע. לא ניתן לתבוע פיצוי נוסף לאחר מתן פסק הדין (אלא במקרים נדירים), גם אם מצב הנפגע יוחמר. לכן רצוי להגיש את התביעה לבית המשפט רק לאחר גיבושו הסופי של הנזק ואיסוף כל המידע והמסמכים.

התיישנות התביעה

התביעה חייבת להיות מוגשת לבית משפט לא יאחר מתום שבע שנים ממועד קרות התאונה. לעיתים, כאשר הנפגע הוא גם המבוטח בביטוח החובה, כדי למנוע מחלוקת מיותרת, חייבים להגישה תוך שלוש שנים ממועד התאונה.

כאשר הנפגע לא מגלה מייד עם התאונה כי הוא סובל ממחלה מסוימת, יתחיל מרוץ ההתיישנות מהיום בו גילה הנפגע את המחלה. אולם כאן קיימת מגבלה שאסור להתעלם ממנה: אסור שיעברו בכל מקרה עשר שנים מיום התאונה. אם לדוגמא אדם עבר תאונת דרכים ביום 1.1.1995 ורק ביום 1.1.2000 גילה כי הוא סובל ממחלה מסוימת, עליו להגיש את תביעתו עד 1.1.2005.

בתי המשפט ניסו לצמצם את מגבלת 10 השנים, החילו אותה רק על רכיב הנזק שבעילת התביעה וקבעו שאין היא חלה על רכיבים אחרים כמו רכיב הקשר הסיבתי.

כך למשל, אדם שחלה בטרשת נפוצה שמונה שנים לאחר התאונה. רק כעבור שנה נוספת גילו הרופאים שקיים קשר סיבתי בין הטרשת לתאונת הדרכים. בית המשפט קבע כי מגבלת 10 השנים אינה חלה במקרה זה. הנפגע יכול להגיש את תביעתו לבית המשפט שבע שנים לאחר גילוי הקשר הסיבתי, ללא מגבלת 10 השנים מיום התאונה.

אדם שנפגע בתאונת דרכים בהיותו מתחת לגיל 18, יכול להגיש את תביעתו לבית המשפט לא יאחר מתום שבע שנים מיום הגיעו לגיל 18, דהיינו עד ליום הולדתו ה-25.

נפגע בעבודה חייב להגיש את ההודעה על הפגיעה בעבודה למוסד לביטוח לאומי תוך שנים עשר חודש ממועד התאונה.

אם יש לנפגע ביטוח אישי המזכה אותו בתגמולי ביטוח, כגון, ביטוח לאובדן כושר עבודה, נכות מתאונה, תאונות אישיות, וכל סוגי ביטוחי החיים, עליו להגיש את התביעה לתגמולי ביטוח תוך שלוש שנים לבית המשפט. לא די בהגשתה לחברת הביטוח.

השכר שעורך הדין רשאי לקחת

על פי החוק וכללי לשכת עורכי הדין, כאשר שכר טרחת עורך הדין נקבע על פי התוצאות, הוא משולם בסוף ההליך, על פי סכום הפיצויים הכולל שישולם לנפגע בפועל במסגרת התביעה: 8 אחוזים במקרה שמושגת פשרה לפני הגשת תביעה לבית משפט; 11 אחוזים במקרה שמושגת פשרה לאחר הגשת תביעה לבית משפט; 13 אחוז במקרה בו ההליך המשפטי מוצה בפסק דין. לשכר הטרחה מתווסף מ.ע.מ. כחוק.

בתי המשפט מוסיפים כדבר שבשגרה, על הפיצויים שנפסקים לטובת הנפגע, את שיעורי שכר הטרחה המפורטים לעיל. גם אם התיק מסתיים בפשרה, נהוג שחברת הביטוח מכסה את שכר הטרחה של עורך הדין המייצג את הנפגע.

רשימות
